

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Štev. 9.

V Mariboru, dne 1. marca 1900.

Tečaj XXXIV.

Zavornice gospodarskega razvitka.

Da deželna in osrednja vlada zanemara-
jata nas spodnještajarske Slovence v narod-
nostnih stvareh, vedeli smo že dolgo. Toda
kako smo prezirani in zapostavljeni tudi v
gospodarskem oziru, spoznavati je začelo
spodnještajarsko slovensko ljudstvo bolj jasno
še le zadnja leta, ko se je med njim vzbudi-
la združna misel. Z združno mislijo se
je prineslo našemu ljudstvu tudi prepričanje,
da mora začeti svoja posestva umno obde-
lovati, ako hoče v sedanjih časih izhajati in
še zraven vojevati boj proti velikemu kapitalu.

Ljudstvo je zaželelo vsled tega po pouku.
Toda od kod naj dobi pouk? Za celi Spodnji
Štajar je določen le eden potovalni učitelj,
ki je strokovnjak v vinarstvu in sadjarstvu.
Ta učitelj sicer neumorno potuje in poučuje,
toda vsem prošnjam ukažljivih kmetov ne
more ugoditi, ker je prošnji preveč, a časa
premalo. Za živinorejo in mlekarstvo pa Spod.
Štajarci nimamo posebnega potovalnega uči-
telja, ampak ga moramo deliti z Gornjim
in Srednjim Štajarjem. Da ga vsled tega le
redkokdaj vidimo med seboj, ni njegova
krivda, ampak onih gospodov, ki mu dolo-
čajo tako velik delokrog. Za poljedelstvo, ki
je toli važna panoga gospodarstva, pa ni-
mamo nobenega učitelja. Istotako ne za ob-
delovanje travnikov, za konjerejo, svinjerejo.
Dežela ali pa c. kr. kmetijska družba, ki jo
vzdržuje država, bi morala skrbeti za nas,
pa ne skrbi. Kakor da bi bilo vseeno, ali
slovenski kmet vspeva, ali pa ostane ne-
veden in propada.

Tudi za gospodarsko-strokovno pouče-
vanje našega ljudstva po časnikih, knjižicah,
ne skrbi ne dežela ne država. Dežela že celo
nič ne stori zavoljo dobro nam znane ne-
prijaznosti do Slovencev. Državna kmetijska
družba izdaja sicer radi lepšega tudi slo-
venski gospodarski list toda list je brez-
dvomno najslabši gospodars. list cele Avstrije.
Zraven pa še prihaja navadno po jeden ali
dva meseca pozneje kakor njegov nemški
brat, torej tako pozno, da davno že ni več
res, kar se v njem nahaja. Škoda je za denar,
ki ga izdaja družba za ta list. Med sloven-
skim ljudstvom je ta list, hvala Bogu, neznan.

Strokovnih gospodarskih šol še Spodnje-
štajarci nimamo. Fantje pa, ki pohajajo nemške
strokovne šole, se malokdaj vrnejo zopet na
očetov dom. Ni čudo. Po eno, dve leti se
uči v mestu nemščine, potem pohaja tri ali
štiri leta strokovno šolo, in ko poteče teh
pet, šest let, pozabil je fant na očetov dom
in se navadil na udobno življenje. Nemške
strokovne šole so za slovenske fante pogu-
bonosne.

Zadnja leta se je ustanovilo na Spodnjem
Štajarju par viničarskih šol. A tudi tukaj
ravna dežela z nami skandalozno. Kot uči-
telji se nastavljajo nemško misleči možje, ki
le lomijo slovenščino in se preradi pečajo z
nemško politiko.

Po drugih deželah učitelji različnih go-
spodarskih šol in zavodov objavljajo po listih
poučne spise in navode. A pri nas? Mi ni-
mamo takih učiteljev, zato tudi listi ne mo-
rejo dobiti moža, ki bi zastavil svoje pero
za ljudsko naobrazbo v gospodarskih stvareh.

Tako se nam godi Spodnjim Štajarcem,
in sicer zaradi tega, ker smo Slovenci! Sli-
šimo, da misli pri razgovoru o programu
nove vlade govoriti dr. Ferjančič. Ne dvo-
mimo, da bo dobro rešil svojo nalogo. Toda
nam se zdi, da bi bilo boljše, ako bi govoril
kak obmejni poslanec. Iz lastnega prepri-
čanja in z mnogoštevilnimi dokazi bi lahko
opisal ministerstvu, kako se z nami ravna
ne le v narodnostnih, ampak tudi v gospo-
darskih rečeh. Skrajna sila je, da se neznosne
razmere spremenijo.

Državni zbor.

Na Dunaju, dne 24. februarja.

Ni še preteklo tri leta, kar je zbran
sedanji državni zbor, a imamo v tem času
že šest ministerstev. Vrstila so se ministerstva:
Badeni, Gautsch, Thun, Clary, Wittek, Körber.
Večinoma je vsako ministerstvo ob svojem
nastopu dajalo lepe obljube; pa saj obljube
so dober kup! Kaj tudi pomaga ministru, če
kaj lepega obeta, če pa nima pomoči, ne od
zgoraj, ne od spodaj, da tudi reši svojo be-
sedo. Tako smo slišali v četrtek 22. t. m.
zopet lepe obljube iz ust novega ministerskega
predsednika. Obetal je, da hoče mir napraviti
med Čehi in Nemci; da hoče pomagati raz-
nim stanovom, zidati nove železnice, zavarov-
vati zasebne uradnike za slučaj onemoglosti
in starosti; vpeljati prisilno zavarovanje proti
požaru, hoče pospeševati poljedelstvo v vsakem
obziru, zboljšati deželne finance s tem, da
vpelje doklade na žganje, itd. Prosi toraj

Listek.

Na jug!

Črtica s pota. — Avguštin Stegenšek.

(Dalje.)

7.

O Florenci hočem danes s Teboj kram-
ljati, dragi bralec, o cvetoči Florenci. Povem
Ti pa, da sem malo v zadregi, kako naj pišem,
da ne bom preobširen ali pa dolgočasen. V
Florenci je namreč vse lepo, vse umetno,
vse okusno; ako bi bil hotel vse ogledati,
bi bil moral več mesecev tam ostati. In ako
bi samo to opisal, kar sem v treh dneh videl,
bi se Ti naveličal, ker živa florentinska umet-
nost se more videti in občutiti, ne da se pa
opisati. Podati Ti hočem le par črtic. Zato
Te povabim, da greva najprej v lepo Marijino
cerkev — Maria Novella. — V njej sem
štirikrat bral sv. mašo. Priljubila se mi je
radi lepih slik, še bolj pa radi pobožnih me-
nihov dominikancev, ki čujejo in molijo pri
tem Marijinem svetišču že od časa sv. Do-
minika. Skoz dvestolet so stavili to cerkev
in ko so jo papež l. 1420 posvetili, še vendar
ni bila gotova pročelna stran. Zidana je v

gotičnem slogu in je posebno znamenita radi
kapelic, ki so razvrščene okoli glavnega al-
tarja in so slikane od najboljših umetnikov.
Tukaj tekmujeta Dominik Giraudajo in Andrej
Orkánja; prvi nam v širokih potezah stavi pred
oči življenje Marijino in Janeza Krstnika,
drugi nas pa popelje v raj in nam pričara
na steno nebrojne vrste svetnikov, katerim
sije čista blaženost iz obraza. Giraudarjeve
slike imajo v zgodovini umetnosti veliko
važnost, imajo pa tudi svoje hibe. Največja
je gotovo ta, da je preveč rad ovekovetil
v njih svoje sodobnike. Naslikal je na prim.
rojstvo Marijino. Sv. Ana leži na postelji,
druga ženske si dajo v ospredju opraviti z
novorojenim detetom, skozi vrata pa prihaja
cela vrsta plemenitih gospa čestitat srečni
materi; podobe teh gospa pa so — rekel bi
— nič drugega ko fotografije ob času slikar-
jevem živčih Florentink. Bolj srečen se mi
je zdel Orkánja v svojem raju. Naslikan je
na prav visoki in ozki steni. Na vrhu se
vidita Kristus in Marija sedeti drug poleg
drugega na visokem prestolu, ob straneh pa
so razrejeni svetniki in angelji nad njimi v
mnogih vrstah, ob spodnjem robu pa je še
nešteta množica, vsi v dolgih oblekah in z
znamenji svojega stanu, vsem sije prirčna
radost in neka nebeška iskrenost iz obraza
in oči. Čeprav je nad 200 glav na tej podobi,

se umetnik ne ponavlja, ampak povsod najde
kako posebno potezo ali kak posebno srečen
izraz. A te podobe ne bodeva natančneje
ogledovala, ker sem že izbral za Tebe, dragi
bralec, vrsto drugih, bolj jasnih in še bolj
izvirnih podob. Iz cerkve pridem namreč na
levo roko v bogato slikan hodnik, ki obkro-
žuje četirivoglato dvorišče in vodi do glaso-
vite »španske kapele«. Ta je čisto priprosta
stavba, štrikot s križnatim svodom in plitvo
polukrožno dolbino za altar proti severovzhodu.
Vse stene pa so okrašene z znamenitimi
slikami. Te slike imajo le eden namen: po-
veličati sv. cerkev in pa delovanje domini-
kanskega reda v katoliški cerkvi. Domini-
kanci so nastopili v času, ki je bil za sveto
vero jako težaven. Katoliš. ljudstvu je manj-
kalo pouka, še bolj pa lepega zgleda, zato je
vladala po nekod nevednost, ponekod pa je
cvetela krivovera. Sv. Dominik je zato poslal
svoje tovariše med ljudstvo; njih edino orožje
je bila pridiga, še močnejše pa menda mo-
litev in revščina in zatajevanje. S tem so
pridobili ljudstvo, z učenostjo pa so prema-
gali učenjake. Saj je ravno iz redu dominikan-
cev največji modroslovec — sv. Tomaž
Akvinski. To dvojno delovanje dominikan-
skega reda je uprizoril umetnik ob stenah na
levi in desni. Na levi je proslava katoliškega
znanstva. Sv. Tomaž Akvinski sedi na visokem

zbornico, naj ne pozabi na te različne ljudske potrebe. Govor ministra Körberja se je v obče sprejel s pohvalo in ni dvoma, da ima ta mož dobro voljo in velike zmožnosti. Toliko bolj neprijetno za njega, ko je kmalu sprevidel, da je njegov trud skoraj brezvspešen!

Körberjeve zmote.

Kmalu, ko je Körber postal ministerski predsednik, je poklical zaupne može izmed Čehov in Nemcev, naj se pogovorijo med seboj zavoljo narodnostnega mira. Razgovori so trajali nekaj tednov. Čehi sami priznavajo, da bi se zdaj v nekaterih točkah morda bilo doseglo porazumljenje. A v sredi med temi razgovori se skliče državni zbor in konec je vsem razgovorom. Naj bi bil Körber vsaj tako dolgo še čakal z državnim zborom, da se razmere razjasnijo! Nadaljna napaka njegova je ta, da se na druge narodnosti kar nič ni oziral v svojem govoru. Ravno tako, da še bolje, kakor med Čehi in Nemci, treba napraviti mir in dati pravice Slovincem na Štajarskem, Koroskem in v Primorju. Saj mu mora znan biti jezikovni načrt, katerega je predložila »kršč. slovanska narodna zveza« po dr. Gregorecu ob koncu zadnjega zasedanja pred božičem. Jako dober vtis bi bilo napravilo na vse krščanske stranke, če bi bil minister tudi obljubil, da hoče njegova vlada gojiti verski živelj ter skrbeti za krščansko odgojo mladine. A o tem je popolnoma molčal.

Razprava o ministerskem govoru. Takoj po Körberjevih besedah se je vzdignil vodja čeških poslancev dr. Engel ter predlagal, naj se začne v prihodnji seji razprava o ministrovem govoru. Temu nasproti predlaga v imenu Poljakov vitez Javorski, naj se razprava začne v eni prihodnjih sej. V teh 2 predlogih se je že razodelo nasprotje med Čehi in Poljaki. Pri glasovanju se je odklonil predlog Čehov, sprejel se je pa po večini glasov predlog Poljakov. Voditelji nemških strank so se uprli predlogu Poljakov; njim ni mar za tako razpravo.

Razgovor o vojaških novincih.

Radi znanih dogodkov v državnem zboru se vladi ni dovolilo za l. 1898 in za 1899 jemati vojaških novincev. Za l. 1900 pa hoče vlada to dovoljenje dobiti od državnega zbora. Vladni zahtevi je predsednik dr. Fuchs vstregel s tem, da je izbiranje vojaških novincev postavil kot prvo točko na dnevni red seje 22. februarja. O tej zadevi sta govorila socialni demokrat Schrammel, ki hoče vse ljudstvo oborožiti in stalno armado odpraviti, prusak Türk, ki je presv. cesarju očital, da ne

ravna viteško, ker se oddajajo Angležem sedla za konje proti Burom in 23. februarja češki poslanec Doležal, ki je očital vojnemu ministru, da ne govori resnice. Odgovarjal je vsem trem poslancem deželnoobrambovski minister Welsersheimb, ki je dokazal potrebo vojaštva, ker se le z njimi zamore braniti domovina. A temu ministru se je od raznih strani zelo ugovarjalo, posebno, ko je rekel, da je vojna potrebna tudi proti domačim sovražnikom. »Kdo so ti domači sovražniki?« so klicali soc. dem. »Povejte sovražnike!«

Razprava o ustavi dela v premogokopih.

Že več tednov se ne dela v premogokopih po severno-čeških pokrajinah. Do 70.000 rudarjev je ustavilo delo, ker niso zadovoljni z dozdajšnjim plačilom. To stvar so spravile pred državni zbor razne stranke; vložilo se je 8 nujnih predlogov. Po opravičnem redu se mora o nujnih predlogih takoj obravnavati. Ta obravnava se je tudi v četrtek in v petek vsila. V obravnavo je segel v petek tudi poljedelski minister Giovanelli, ki je med drugim priznal, da se mora nekaj storiti za delavce v rudokopih; a tega ne more obljubiti, da bi se dovolilo delavcem, delati le skozi 8 ur na dan. Tu pa je nastal strašen hrup proti ministru od strani socialnih demokratov, ki je postal tako silen, da je moral predsednik sejo skleniti, ne da bi bil v stanu, drugo sejo naznaniti, kakor je običajno.

Glasovanje po imenih.

V petek se je pokazal vnovič velik propad, ki je nastal med Čehi in Poljaki. Dr. Stransky je predlagal, da se ima poprej razgovarjati o nujnih predlogih, a pozneje še le o vojaških novincih; o tem pa naj zbornica določi z glasovanjem po imenih. Z Mladočehi so glasovali pruski divjaki in socialni demokrati; — »kršč. slov. narodna zveza« se je zdržala glasovanja, druge stranke so pa glasovale proti mladočeskemu predlogu. Predlog Stranskyja se je zavrgel z 136 glasovi proti 85 glasovom. Vsled tega glasovanja po imenih je odpovedal Javorski skupno sejo desniškega odbora; razkol med Čehi in Nemci je postal hujši. Dokler se Čehom ne povrnejo pravice, katere so uživali do 17. oktobra lanskega leta, ne morejo pripustiti mirnega dela v zbornici. Vlada jim takoj povrne te pravice, če k temu privolijo nemški levičarji; a tem ni mar za nič drugega, kakor za nadvlado Nemcev črez Slovane.

Kršč. slovanska narodna zveza.

Ta državnozbornska skupina je imela takoj ob začetku zborovanja dolgotrajne razgovore

o svojem postopanju. Občno je prevladalo prepričanje, da člani te zveze ne morejo in ne smejo začeti obstrukcije radi nabiranja vojaških novincev. Sklenili so se potrebni koraki v zadevi deželnega šolskega nadzornika za Spodnji Štajar. Dr. Gregorec je predložil interpelacijo zaradi imenovanja dr. Glasa za okrajnega sodnika v Ptuj. Po predlogu posl. Žičkarja sta se njegova predloga zastran katehitične postave in radi brezobrestnih državnih posojil izročila prvi proračunskemu, drugi poljedelskemu odseku brez prvega čitanja.

Politični ogled.

Obsojeno obrekovanje. »Slovenski Narod« je napadel 6 kat. slov. poslancev iz Kranjskega, da so se dali od vlade podkupiti s tem, da je dobila kranjska »Gospodarska zveza« 5000 gld. podpore. Državni poslanci iz Kranjske pa grofa Clary-ja niti niso prosili za to podporo, temveč je že prejšnja Thunova vlada dala gospodarski zvezi 2000 gl. A »Slov. Narod« je po svoji navadi vso stvar čisto zvil ter obrekoval slovenske katoliške poslance. Vsled tega je zveza jugoslovanskih poslancev sklenila naslednje: »Slovanska krščanska narodna zveza« smatra trditve »Slovenskega Naroda«, da bi bilo šest njenih udov od Clary-jeve vlade podkupljenih za razžaljevo obrekovanje in ugovarja proti temu najodločneje. — Ta sklep se je sprejel soglasno. Poslanci iz Kranjskega obeh strank so se zdržali glasovanja.

Nepotrebno kavsanje. Naši slovenski dnevniki so si začeli očitati, da izdajajo politične tajnosti ter škodujejo s tem slovenski stvari. Tako na pr. se očita »Edinosti«, da je izdala nakano vlade, ki misli za Spodnještajarsko nastaviti posebnega nadzornika, in s tem preprečila njega imenovanje. To očitjanje se je izkazalo sicer kot neutemeljeno, toda če bi tudi res bilo, ali se potem res ne more več imenovati nadzornik? Naši poslanci se dajo s takimi očitjanji ustrašiti in mislijo, da je krivda pri slovenskih časniki. Ministri si lahko potem v vsaki reči naročijo tako izblebetanje in Slovenci ne bomo nikdar ničesar dobili.

Imenovanja. Poljak dr. Bilinski je imenovan ravnateljem avstro-ogerske banke. — Udom gospodske zbornice so imenovani dr. Bilinski in češki industrialec Šebor, bivši voditelj Nemcev Plener in vseučilišni profesor liberalec Menger, bivši naučni minister Bylant-Rheidt in grof Latour. Prva dva pristopita k desnici, druga dva k levi, tretja dva k srednji stranki.

prestolu; v rokah ima knjigo z napisom, da ima vso svojo modrost le od zgoraj — od Boga. Okolu njega so angeli; evangelisti, katere je tolmačil in pa tisti preroki, katerih spise je razložil, so ga vzeli v svojo sredo; pri nogah Tomaževih pa sedijo trije paganski modrijani, katere je svetnik v svojih knjigah zavrnil in premagal. Zatem še sledita dve vrsti podob in kažeta obseg Tomaževega znanja, Tomaževih čednosti. Ali ni to lepa pohvala ponižnega dominikanca, ki bi bil lahko kot grof se sprehajal po lovih in se razveseljeval v veseli družbi, pa je rajši oblekel redovniško haljo in se z obljubo odrekel svoji volji?

Desna stena pa hvali dominikanski red zaradi njegove gorečnosti v skrbi za duše. Papež in cesar vladata svet in skrbita za mir, duhovniki, pred vsem pa sinovi sv. Dominika — skrbijo za duše: eni učijo vernike, drugi spreobračajo nevernike, tretji odvezujejo grešnike, četrti vodijo duše na poti popolnosti v nebesa. To so glavne misli te slike.

Pa kako modro je sestavljena! Poprek je razdeljena v trojno polje. V prvem polju — spodaj ob levi — se vidi velikanska florentinska stolnica, predstavlja pa vesoljno cerkev. Pred njo sedita na vzvišenih sedežih papež s kardinalom in škofom ob desni in cesar s prvim ministrom in vojskovodjo ob levi. Pred

zastopnikoma duhovne in posvetne oblasti pa se pase čeda ovc — znamenje vernikov, — čuvajo pa jih beli črnolisasti psi — podoba dominikancev. Besedo dominikani so namreč kaj radi tolmačili po svoje dominikanes = Gospodovi psi, ker je mati sv. Dominika videla v sanjah psa z bakljo v gobcu in se je reklo, da to pomeni njenega sina, ki bo z bakljo sv. vere prediral vso Evropo. Ob desni strani čede je naslikano delavno življenje kristjana, na levi pa premišljujoče. Ti se spominjaš, dragi čitatelj, da je Gospod rekel v Lazarjevi hiši Magdaleni, da si je boljši del izvolila. Kakšen pa je bil ta del? Pri nogah Gospodovih je sedela in je premišljevala njegove besede. Marta je imela posvetno skrb za večerjo. Želja izbrati z Magdaleno vred boljši del je rodila v srednjem veku mnogo redov, ki so se pečali samo z molitvijo in pokoro. V preteklem stoletju pa so take redove odpravili pri nas. Rekli so, da ni od njih nobene koristi. Pa tudi molitev redovnikova koristi delavskim stanovom, koristi državi. Kdor misli nasprotno, ta pozabi, da je Mojzes le tedaj zmagoval nad Ameličani, dokler sta mu Jozue in Kaleb roki podpirala, da jih je visoko stegoval v goreči molitvi; Bog ve, ali bi bil zmagal, ako bi bil prejel za meč in bi šel v bojno gnječo in trušč trobent. Pa to samo mimogrede.

Na levi strani slike zreš premišljujoče življenje: redovnike in redovnice zbrane v skupni molitvi; nebeški mir sije z njih obrazov. Na nasprotno plat pa je delavno življenje: kmet in meščan se tu družita; tu zreš kraljico in slikarja; tu te gledata sivolasi starček oprt na palico in lepolasa deklica. Ta del slike pa stoji v zvezi z dvema skupinama na desni strani spodnjega polja. Psi planejo na lisice in jih raztrgajo; en dominikanec pa jih ščeva. Lisice pomenijo sovražnike sv. cerkve. To prispodobo pojasni slikar sam. Zakaj poleg stoji sv. Dominik in uči trdovratne, ki mu ugovarjajo in nočejo poslušati, in pa sv. Tomaž, ki dokazuje v odprti knjigi katoliške nauke krivovercem. Eni ga popožno poslušajo, eden že trga celo svoje krivoverske knjige; a drugi se mu upirajo. (Dalje prih.)

Smešničar.

Pri velikonočnem izpraševanju vpraša župnik fanta: »Kje si bil rojen?«
Fant: »Doma v stranski izbi.«
Župnik: »Pa pri kateri številki?«
Fant: »Tedad se table nismo imeli, ker so jo oče še-le pozneje kupili.«